Dodatak o trgovanju br. 2.a

Pravila Dan unaprijed tržišta

HRVATSKA BURZA ELEKTRIČNE ENERGIJE d.o.o.

PRAVILA DAN UNAPRIJED TRŽIŠTA

1. UVOD

1.1. Ova Pravila dan unaprijed tržišta sadrže detaljne odredbe o Nalozima i Izračunu cijene na Dan unaprijed tržištu i dio su Pravila trgovanja i svakog Ugovora o članstvu koji u Prilogu 1 određuje da Član sudjeluje na Dan unaprijed tržištu.

1.2. Dan unaprijed tržište predviđa mogućnost Trgovanja dan unaprijed na temelju svih Naloga koje je CROPEX zaprimio od Članova prije Zatvaranja trgovanja.

1.3. Nakon Zatvaranja trgovanja, cjelokupni volumen i primljeni Nalozi se sumiraju i izračunava se tržišna ravnoteža. Prava i obveze svakog Člana u odnosu na kupoprodaju električne energije za relevantna Razdoblja isporuke određuju se na temelju cijene i volumena i tržišne ravnoteže na način kako je određeno dalje u tekstu.

1.4. Transakcije koje proizlaze iz Naloga koji su upareni na ETS-u se automatski i obvezno registriraju za Kliring.

2. REGISTRACIJA NALOGA

2.1. Obrazac naloga

2.1.1. Nalozi na Dan unaprijed tržištu podnose se pomoću standardne CROPEX-ove forme Naloga, a CROPEX-u se šalju elektroničkim putem prema uputama CROPEX-a ili se ručno unose na ETS-u.

2.1.2. CROPEX može, u situacijama kada predviđeni način komunikacije u skladu s gornjim člankom 2.1.1. ne radi, donijeti odluku o korištenju alternativnog obrasca naloga sukladno specifikacijama CROPEX-a, npr. u obliku datoteke u elektroničkoj poruci ili kopije Naloga od prethodnog dana. U takvim situacijama, CROPEX može ograničiti broj Cjenovnih koraka u Krivuljnim nalozima i broj Blok naloga te može ograničiti vrijeme do kada prima takve Naloge. Nalog podnesen putem alternativnog obrasca smatra se registriranim tek kada CROPEX Članu preko TTS-a ili na drugi način pismenim putem potvrdi unos Naloga na ETS. Nakon primanja takve potvrde Osoba odgovorna za trgovanje tog Člana ili Trgovac tog Člana koji su imenovani za Dan unaprijed tržište moraju CROPEX-u preko TTS-a ili na drugi način pismenim putem potvrditi Nalog sadržan u CROPEX-ovoj potvrdi o unosu Naloga. Ako Član ne potvrdi Nalog na naveden način do najkasnije deset (10) minuta prije Zatvaranja trgovanja, CROPEX može po svojoj diskreciji obrisati Nalog iz ETS-a te o tome obavijestiti Člana. Ako Član izrijekom na naveden način opovrgne Nalog iz CROPEX-ove potvrde o unosu Naloga do najkasnije deset (10) minuta prije Zatvaranja trgovanja, CROPEX će obrisati Nalog iz ETS-a i o tome obavijestiti Člana. Članove zakašnjele potvrde ili opovrgnuća mogu biti uzeta u obzir ovisno o isključivoj diskreciji CROPEX-a. Nalog postaje obvezujući za Člana od trenutka registracije, bez obzira na vrijeme potvrde. Član je odgovoran za ispravnost svih Naloga registriranih preko TTS-a, te Ugovorne strane isključuju odgovornost CROPEX-a za unos Naloga. Član se ne može pozivati na pogreške u registraciji Naloga od strane CROPEX-a ako je ta pogreška bila vidljiva iz potvrde o unosu Naloga a Član nije izrijekom opovrgnuo takav unos Naloga CROPEX-u najkasnije deset (10) minuta prije Zatvaranja trgovanja.

2.1.3. Obrazac Naloga mora biti ispravno popunjen kako bi se uzeo u obzir na Dražbi. Ako Nalog nije ispravno popunjen, neće ga se uzeti u obzir te će se u Izvješću o trgovini koje je Član primio od CROPEX-a navesti da nije zaključena Transakcija.

2.1.4. Članovi su dužni provjeriti, bez odlaganja, jesu li podneseni Nalozi ispravno ispunjeni, ispravni i valjani. To također uključuje situacije kada je utvrđeno da je potrebna ručna obrada Naloga od strane CROPEX-a. Član se ne može pozvati na pogrešku u registraciji Naloga ako nije upozorio CROPEX o pogrešci čim je to bilo moguće, ili ako u slučaju iz članka 6.3. Pravila trgovanja - Općih uvjeta ili gornjeg članka 2.1.2. najkasnije do deset (10) minuta prije Zatvaranja trgovanja nije opovrgnuo registraciju Naloga kada je pogreška bila vidljiva iz CROPEX-ove potvrde o unosu Naloga. Smatra se da je moguće provjeriti ispravnost i valjanost registracije Naloga čim detalji registracije Naloga postanu raspoloživi odnosnom Članu.

2.2. Uvrštenje

2.2.1. Svi Nalozi sukladno ovom članku 2. i članku 6. Pravila trgovanja - Općih uvjeta su obvezujući. Svi nalozi koji su u skladu s uvjetima navedenim u ovim Pravilima Dan unaprijed tržišta, Pravilima trgovanja i Ugovoru o članstvu, raspoloživi su za prihvaćanje.

2.2.2. Nalozi moraju biti zadani u skladu s Vrstama naloga koje su pobliže određene u donjem članku 3. Svaki Nalog mora sadržavati informaciju je li se radi o Ponudi za kupnju ili Ponudi za prodaju, s tim da se Ponude za kupnju označavaju pozitivnim brojevima za Količinu energije, a Ponude za prodaju negativnim brojevima za Količinu energije.

2.2.3. Granice cijene naloga u svakom trenutku moraju biti unutar Cjenovnog raspona koji je odredio CROPEX.

2.2.4. Članovi su ovlašteni zadavati Naloge tako da iznos svih zadanih Naloga na CROPEX-ovim tržištima na kojima Član sudjeluje ne prelazi iznos (vrijednost) Sredstava osiguranja koja su za tog Člana predana CROPEX-u u skladu s Pravilima za kliring i namiru, Ugovorom o članstvu i Pravilima trgovanja. Uvrštenje Naloga u iznosu koji premašuje predano Sredstvo osiguranja smatra se Kršenjem obveza koje je predviđeno Općim uvjetima i CROPEX ga neće prihvatiti te će se brisati s ETS i/ili TTS-a.

2.2.5. Svaki Nalog za svaku Dražbu predstavlja pojedinačan i zaseban Nalog za Razdoblje odnosno Razdoblja isporuke na koje se odnosi. Osim ako je to izričito potrebno uslijed Vrste naloga koja se koristi, kao što je Povezani blok nalog, svaki Nalog predstavlja pojedinačnu ponudu za kupnju ili prodaju neovisno o ostalim Nalozima koji su podneseni od strane ili u ime svakog Člana za istu Dražbu tijekom tog odnosno tih Razdoblja isporuke.

2.2.6. Svaka Dražba uvijek se odnosi na sljedeći dan koji počinje u 00:00 CET. Nalozi mogu biti registrirani od trenutka kada su stavljeni na raspolaganje za Trgovanje do Zatvaranja trgovanja.

2.2.7. CROPEX nije obvezan, ali može prema vlastitoj procjeni kontaktirati Članove telefonom ili elektroničkom poštom i ponuditi Članu podnošenje i/ili ispravljanje Naloga ako CROPEX ima razloga vjerovati da je Nalog kojeg je poslao Član neispravan ili da je Član omaškom propustio podnijeti Nalog. CROPEX ni u kojim okolnostima neće biti odgovoran za pogreške Članova u podnošenju Naloga, bez obzira je li CROPEX odlučio ili je imao priliku reagirati na način kako je predviđeno u ovom članku 2.2.7.

2.3. Cjenovni raspon

2.3.1. CROPEX će za Dražbu odrediti Cjenovni raspon unutar kojeg moraju biti sve Cijene naloga na Dan unaprijed tržištu za odnosnu Dražbu.

2.3.2. CROPEX može promijeniti određeni Cjenovni raspon na način da o tome izda obavijest najmanje četiri (4) dana unaprijed. U slučaju promjene Cjenovnog raspona za neku Dražbu nakon otvaranja Naloga za istu, svi Nalozi koji su podneseni prije promjene automatski se brišu. CROPEX nije odgovoran za troškove ili izdatke koje su uslijed promjene Cjenovnog raspona izravno ili neizravno pretrpjeli Članovi.

2.3.3. Cijene Naloga moraju biti zadane u EUR. Maksimalni broj decimalnih mjesta koji mogu biti zadani određuje CROPEX.

2.4. Zatvaranje trgovanja

2.4.1. Član podnosi svoje Naloge za Proizvode sljedećeg dana u vremenskom razdoblju od 00:00 CET do 24:00 CET, najkasnije do Zatvaranja trgovanja.

2.4.2. Nalozi koji su primljeni nakon Zatvaranja trgovanja smatraju se nevažećim bez obzira na razlog za kašnjenje. Kako bi se izbjegla svaka dvojba, to se također odnosi na Naloge koji su primljeni nakon Zatvaranja trgovanja uslijed Više sile ili prestanka rada komunikacijskog sustava te neovisno o tome je li Član prekršio svoju obvezu ili ne.

2.4.3. Članovi koji imaju tehničkih poteškoća s podnošenjem Naloga CROPEX-u moraju o tome odmah obavijestiti CROPEX.

2.5. Izmjene naloga

2.5.1. Krivuljni nalozi koji su podneseni otkazuju se ako Član podnese novi Krivuljni nalog koji pokriva isto Razdoblje isporuke. U slučaju nekoliko Krivuljnih naloga istog Člana za isto Razdoblje isporuke, Krivuljni nalog kojeg CROPEX primi posljednjeg uvijek će biti jedini Krivuljni nalog koji se smatra važećim.

2.5.2. Članovi su dužni provjeriti jesu li Nalozi (i njihove izmjene i dopune) koji su podneseni i koje je primio CROPEX ispravni i valjani te jesu li ispravno uneseni u ETS.

3. VRSTE NALOGA

3.1. U ovom članku 3. sadržane su opće informacije o vrstama Naloga dostupnim na Dan unaprijed tržištu, dok se detaljnije informacije reguliraju u Specifikaciji proizvoda.

3.2. Krivuljni nalozi

3.2.1. Krivuljni nalozi jesu izjava Člana o njegovoj spremnosti za kupnju ili prodaju određene Količine energije na Dan unaprijed tržištu po određenoj cijeni za određeno Razdoblje isporuke primjenjivog Dana isporuke.

3.2.2. U svakom Krivuljnom nalogu, Član podnosi skup specifikacija Cijene naloga i Količine energije za primjenjivo Razdoblje isporuke, počevši od Količine energije po najnižoj Granici cijene naloga do Količine energije prema gornjoj Granici cijene naloga. Dodatni Cjenovni koraci mogu biti određeni kako je predviđeno u Specifikacijama proizvoda.

3.2.3. Količina energije u Krivuljnom nalogu za prodaju (Ponuda za prodaju) mora biti konstantna ili se mora povećavati s rastom Cijena naloga. Količina energije u Krivuljnom nalogu za kupnju (Ponuda za kupnju) mora biti konstantna ili se mora smanjivati s rastom Cijena naloga.

3.2.4. Za stvaranje krivulje Naloga, CROPEX će nakon primitka Krivuljnog naloga interpolirati vrijednosti između svakog Cjenovnog koraka u Krivuljnom nalogu pomoću linearne interpolacije te će se smatrati da se Krivuljni nalog primjenjuje na svaku interpoliranu vrijednost na nastaloj krivulji Naloga.

3.2.5. Krivuljni nalozi mogu biti u rezoluciji 60 min, 30 min i 15 min kako je detaljnije opisano u relevantnoj Specifikaciji proizvoda za relevantno tržište.

3.3. Blok nalozi

3.3.1. Svaki Blok nalog mora sadržavati pojedinosti o Granici cijene blok naloga, volumenu naloga, te početnom i završnom vremenu blok proizvoda. Volumen može biti različit u svakom Razdoblju isporuke bloka.

3.3.2. Vrste Blok naloga koje su dostupne Članovima za Trgovanje detaljnije su opisane u Specifikaciji proizvoda.

3.3.3. Svaki Povezani blok nalog mora odrediti redoslijed prioriteta između blokova u takvom Povezanom blok nalogu. CROPEX može, prema svom apsolutnom nahođenju, odrediti najveći broj dopuštenih razina prioriteta s obzirom na bilo koji Povezani blok nalog i najveći broj dopuštenih Blok naloga na svakoj razini prioriteta. Najveći broj dopuštenih razina prioriteta i Blok naloga CROPEX može izmijeniti u bilo kojem trenutku prije zatvaranja dražbe, uz pisanu obavijest najmanje jedan (1) dan prije izmjene. Moguće je povezati samo blokove jednake rezolucije.

4. UPARIVANJE

4.1. Informacije o postupku uparivanja

4.1.1. Proces izračuna u kojem se Nalozi uparuju opisan je u Javnom opisu algoritma za uparivanje tržišta električne energije EUPHEMIA PCR-a koji je dostupan na CROPEX-ovoj mrežnoj stranici.

4.2. Uparivanje Krivuljnih naloga i izračun cijene na Dan unaprijed tržištu i Volumena dražbe

4.2.1. Svi Nalozi koji se podnose za svako Razdoblje isporuke smatraju se točkom na krivulji Naloga za Ponude za prodaju i Ponude za kupnju, s tim da se svaka krivulja Naloga stvara pomoću interpolacije ravnih linija između Naloga na krivulji. Točkom sjecišta između ukupnih krivulja Ponuda za prodaju i Ponuda za kupnju utvrđuje se Cijena na Dan unaprijed tržištu i Količina energije za Područje Dan unaprijed tržišta za odnosno Razdoblje isporuke.

4.2.2. Neravnoteža između ukupnih Ponuda za prodaju i ukupnih Ponuda za kupnju do koje dolazi uslijed zaokruživanja volumena svakog Člana kod izračuna Cijene na Području Dan unaprijed tržišta dijeli se između Članova čiji Nalozi su prihvaćeni u odnosu na relevantno Razdoblje isporuke.

4.2.3. Sve Transakcije na Dan unaprijed tržištu u odnosu na jedno Razdoblje isporuke provode se prema Cijeni na Području Dan unaprijed tržišta koja se primjenjuje za odnosno Razdoblje isporuke.

4.2.4. Sve cijene se naznačuju i uparuju u EUR.

4.3. Uparivanje blok naloga

4.3.1. Blok nalozi su aktivirani ukoliko su ispunjeni donji kriteriji:

Blok nalog za prodaju je uparen samo ako je prosječna Cijena na Dan unaprijed tržištu za Razdoblja isporuke sadržana u Blok nalogu jednaka ili veća od Cijene naloga naznačene u Blok nalogu. Blok nalog za kupnju je uparen jedino ako je prosječna Cijena na Dan unaprijed tržištu za Razdoblja isporuke sadržana u Blok nalogu jednaka ili manja od Cijene naloga naznačene u Blok nalogu. Euphemia algoritam izabire blok naloge koji povećavaju društvenu korist. Blok nalog može uzrokovati smanjenje ukupne društvene koristi neovisno o postignutim 15 mincijenama. Na primjer, blok nalog koji ima prosječnu cijenu prihvatljivu u odnosu na 15-min cijene na tržištu nije prihvaćen (tzv. paradoksalno odbijeni blok). Ako se Količina energije razlikuje u svakom periodu Blok naloga, prosječna količinski ponderirana cijena Blok naloga određuje je li Blok nalog uparen ili ne.

4.3.2. Kod Povezanih blok naloga, uobičajena pravila za uparivanje Blok naloga u članku 4.3.1. primjenjuje se pod uvjetom da:

a) Bilo koji Blok nalog koji nema najveći prioritet u povezanom bloku će se upariti samo ako su svi Blok nalozi s većim prioritetom unutar relevantnog povezanog bloka već upareni;
b) Blok nalog koji inače nije uparen u skladu s člankom 4.3.2. može se i dalje upariti kao dio Povezanog blok naloga ako uparivanje takvog Blok naloga, zajedno s ostalim Blok nalozima na nižim prioritetnim razinama Povezanog blok naloga, ne rezultira ukupnim gubitkom za sudionika koji je predao takav Povezani blok nalog.

4.4. Postupak u slučaju ne-preklapanja

4.4.1. U slučaju ne-preklapanja krivulja ponude i potražnje na Dan unaprijed tržištu, sustavom trgovanja će se ograničiti krivulja ponude ili krivulja potražnje ovisno o tome je li došlo do prevelike ponude ili premale ponude u području. Ukupno ograničavanje dijeli se proporcionalno između svih Članova čiji Nalozi su uzeti u obzir u stvaranju krivulja ponude i potražnje na temelju njihove želje za prodajom ili kupnjom prema minimalnoj ili maksimalnoj cijeni.

5. PONOVNO OTVARANJE U SLUČAJU NEPREDVIĐENOG RAZDVAJANJA

5.1. U slučaju nepredviđenog Razdvajanja unutar Jedinstvenog europskog povezanog Dan unaprijed tržišta (SDAC) u odnosu na formiranje Cijene na Dan unaprijed tržištu te uslijed korištenja algoritma za povezivanje EUPHEMIA, CROPEX će objaviti Ponovno otvaranje knjige s nalozima. Tijekom Ponovnog otvaranja svaki Član može unijeti ili ponovno unijeti Naloge za Dan unaprijed tržište.

5.2. CROPEX će objaviti razdoblje Ponovnog otvaranja i novo Zatvaranje trgovanja, ali se očekuje da će ponovno otvoriti knjigu s nalozima na dodatnih petnaest (15) minuta

6. IZVJEŠĆA

6.1. Izvješće o trgovini

6.1.1. Nakon dovršetka Dražbe objavljuju se Cijene na Području Dan unaprijed tržišta i odgovarajuće Količine energije unutar Područja Dan unaprijed tržišta.

6.1.2. CROPEX će svakog Člana obavijestiti o ostvarenoj kupnji/prodaji u Izvješću o trgovini.

6.1.3. U Izvješću o trgovini navedena je Cijena na Dan unaprijed tržištu i Količina energije za svako Razdoblje isporuke u kojem su Nalozi ostvareni.

6.1.4. Izvješća o trgovini u pravilu postaju dostupna Članovima na ETS-u neposredno nakon konačne potvrde rezultata Dražbe. Ako Izvješće o trgovini kasni, CROPEX daje Članovima obavijest o kašnjenju što je prije moguće.

6.2. Ugovorni raspored

6.2.1. Članovi moraju uključiti sve volumene kupnje i prodaje na Dan unaprijed tržištu u svoje ugovorne rasporede sukladno primjenjivom hrvatskom i slovenskom energetskom zakonodavstvu.

6.2.2. CROPEX nije odgovoran za troškove ili izdatke povezane s ugovornim rasporedima Članova te će Članovi učiniti sve što je u njihovoj moći da izuzmu CROPEX od bilo kakve odgovornosti ako bilo kakav zahtjev koji proizlazi iz obveza vezanih uz ugovorne rasporede i vezano uz Transakciju u kojoj sudjeluje predmetni Član bude usmjeren protiv CROPEX-a, te će obeštetiti CROPEX za bilo koje i sve troškove koji mogu proizaći za CROPEX vezano uz ugovorne rasporede.

7. POSTUPANJE S POGREŠKAMA

7.1. Neovisno o situacijama iz članka 6.3. Pravila trgovanja - Općih uvjeta ili iz gornjeg članka 2.1.2., ako Član primijeti pogreške u Nalogu ili Nalozima, Član je dužan odmah o takvim pogreškama obavijestiti CROPEX.

7.2. Nakon primitka obavijesti na temelju gornjeg članka 7.1., CROPEX je dužan prema vlastitoj procjeni razmotriti je li moguće poduzeti mjere za izbjegavanje ili ublažavanje potencijalnih gubitaka Člana bez nastanka sukoba u odnosu na Cijenu dražbe i interese tržišta, ostale Članove ili obveze CROPEX-a.

8. KAŠNJENJE ILI NEUSPJEŠNA PROVEDBA DRAŽBE

8.1. Ako CROPEX kasni s provedbom Dražbe, CROPEX će obavijestiti Članove objavom poruke na mrežnoj stranici CROPEX-a u redovnim intervalima koji počinju ne kasnije od 13:05 CET, pa do trenutka uspješnog dovršetka Dražbe.

8.2. Ako tržišni rezultati nisu raspoloživi do 14:20 CET te je potpuno Razdvajanje proglašeno unutar europskog jedinstvenog dan unaprijed tržišta (engl. Single Day Ahead Coupling – SDAC) , CROPEX će najaviti Ponovno otvaranje. Tijekom Ponovnog otvaranja svaki Član može unijeti ili ponoviti unos Naloga na ETS. Ponovno otvaranje će se nastaviti u razdoblju objavljenom od strane CROPEX-a.

8.3. Ako tržišni rezultati nisu raspoloživi do 15:00 CET, u slučaju potpunog Razdvajanja, CROPEX će otkazati Dražbu za Dan isporuke.

8.4. Ako zbog tehničkih poteškoća tržišni rezultati nisu raspoloživi do 14:20 CET, CROPEX će otkazati Dražbu za Dan isporuke.

8.5. U slučaju otkazivanja Dražbe, brišu se svi Nalozi koji su uneseni na ETS-u.

Zagreb, 5.10.2026., na snazi od 21.10.2026.

Siniša Piplica, Direktor